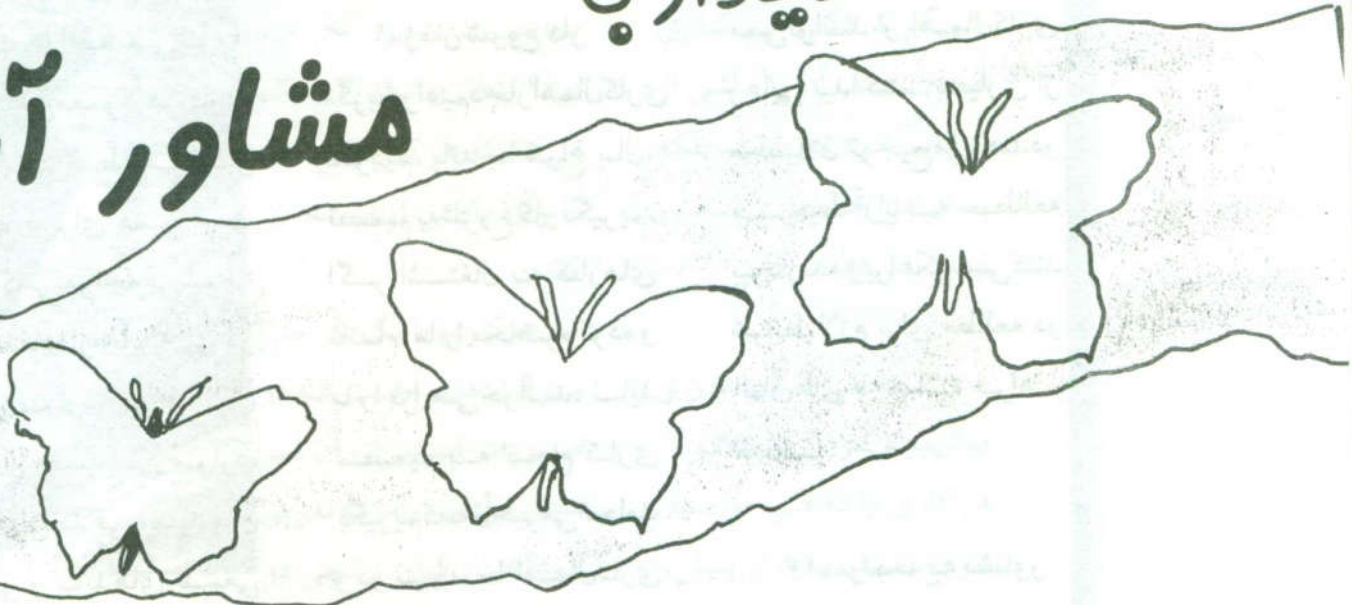

دیدار با

مشاور آشنا

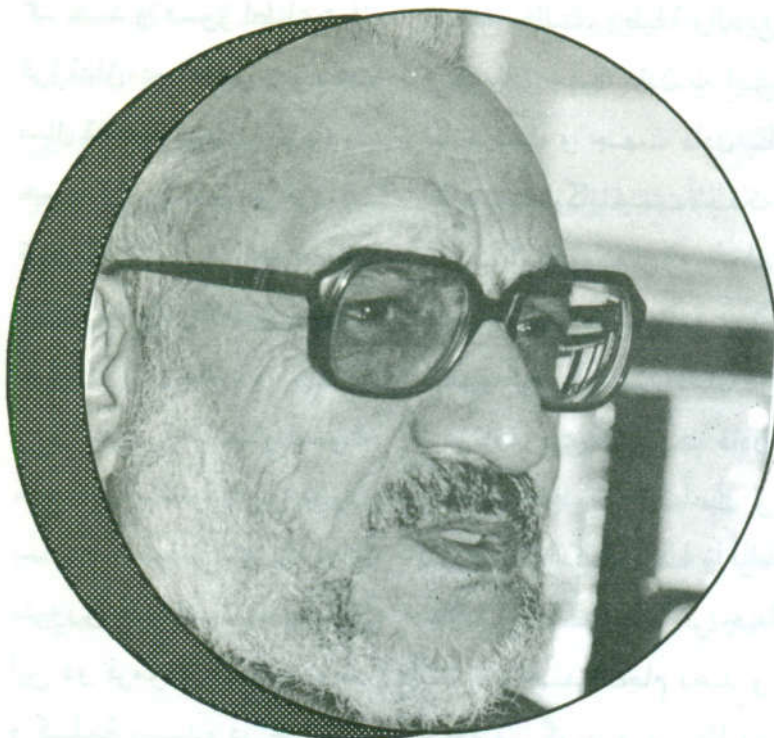

نکته: وعده داده بودیم که
سؤالات تربیتی شما را با
مشاور مجله در میان
بگذاریم و پاسخ‌های
تربیتی ایشان را به شما
ارائه دهیم. اینک در اولین
گام، مشاور محترم مجله
برخی از سؤالات مطرح
شده از سوی مخاطبان
گرامی را پاسخ می‌گویند.
در این شماره از پاسخ‌های
استاد نبی صادقی بهره‌مند
می‌شویم:

۱- لطفاً در مورد علل
لجبازی کودکان زیر پنج
سال و نیز نحوه برخورد

والدین با آن‌ها، ما را
راهنمایی فرمایید.
معمولاً پرخاشگری،
لجبازی، عصیان و تمرد
کودکان از ناکامی‌های روانی
و عاطفی برمی‌خیزد و علت
اصلی آن ناآگاهی والدین و
مربیان در برخورد سالم با
کودکان است. در چنین
شرایطی، کودک درک
نمی‌شود و طرد می‌گردد و
ناهنجاری‌های رفتاری به
عنوان عکس‌العمل ظاهر
می‌گردد. عدم تنظیم برنامه
سه گانه تغذیه، تخلیه و
خواب در دوران شیرخوارگی

در ایجاد چنین زمینه‌هایی
مؤثر است.
بنابراین، باید به وسیله
والدین، مربیان و مشاوران
به ریشه‌یابی ناکامی پرداخت،
سپس راه‌حل را ارائه نمود.
اما آن‌چه به عنوان یک اقدام
محدودکننده می‌توان پیشنهاد
نمود این است که والدین و
مربیان در برخورد با کودکان
لجباز نباید با خشونت و
لجبازی برخورد نمایند، بلکه
تا آن‌جا که به اصل تربیت
لطمه‌نزند، باید باسعه صدر او
را به حال خود واگذارند و
بامحبت و نرمی و کلمات

دل‌نشین در حد فهم کودک بر او تأثیر مثبت داشته باشند و در تأمین نیازهای روانی و عاطفی در این دوره از سن بکوشند تا به تدریج، ناکامی‌ها به کام تبدیل گردد. اما در هر صورت، مراجعه به مشاور آگاه اثرات سریع‌تر و بهتری خواهد داشت.

۲- تهیه اسباب بازی برای کودکان تا چه حد ضرورت دارد؟ آیا حتماً باید به خواسته‌های کودک در این زمینه توجه شود یا باید با توجه به توانایی مالی خانواده‌ها و نیاز کودک در سنین گوناگون، نسبت به خرید آن‌ها اقدام شود؟ در این‌که کودکان به بازی و در نتیجه، اسباب بازی نیاز دارند، شکی نیست. اما باید دقت کرد که آن‌ها باید با چه، چگونه، کجا، با چه کسی و چه موقع بازی کنند. اسباب بازی کودکان باید متناسب با وضع روحی آنان باشد تا آن‌ها تأثیر مثبت روحی داشته باشد؛ مثلاً،

عروسک، گهواره و مانند آن برای دختران و ماشین، هواپیما، ساختمان و امثال آن بیش‌تر مورد علاقه پسران است. علاوه بر آن، لازم نیست که حتماً اسباب بازی گران‌قیمت باشد و صلاح نیست والدین تسلیم کلیه نظرات و خواسته‌های کودک در انتخاب اسباب بازی بشوند، باید دید اولاً، اسباب بازی انتخابی با وضعیت روحی او متناسب است و تأثیر منفی تربیتی ندارد. ثانیاً، امکانات مالی خانواده اجازه تهیه چنین وسایلی را می‌دهد. اگر خرید آن به مصلحت نیست و یا توان مالی آن وجود ندارد، خرید متوقف شود، ولی خوب است علت نخریدن را با زبان کودکی و نرمی و محبت، به کودک تفهیم نماییم تا برای کودک ذهنیت منفی به وجود نیاید و نخریدن را ناشی از بی‌محبتی والدین نداند. حال چه قانع بشود و چه نشود، مهم نیست، مهم توجیه سالم و قاطعیت منطقی والدین همراه با سخن نرم و ابراز محبت است.

۳- حد و مرز اطاعت از فرزندان، در سنین زیر هفت سال تا کجاست؟ (با توجه به حدیثی که می‌فرماید: کودکان تا هفت سال سرورند و فرمانشان مطاع است.)

بعضی احادیث، هفت سال اول کودکی را دوران بازی و بعضی آن را دوران سروری طفل بیان نموده‌اند. این دو فرموده قابل جمع‌اند و کلمه «سید» در حدیث نبوی (الولدُ سیدُ سبعِ سنین) به معنای مطاع بودن کودک و مطیع بودن والدین و مربیان نیست؛ چراکه نظام تربیت در این دوره حساس از هم می‌پاشد، بلکه توصیه به رعایت حال دوران کودکی و شیوه برخورد با حفظ شرایط روانی و سنی و آزاد گذاشتن کودک در همان محدوده‌ای است که لازم است آزاد باشد. در کودک، از سن پنج و شش سالگی، نیازهای عاطفی، روانی و اجتماعی و احیاناً تفکر و جهان‌بینی در سطح کودکانه‌اش، ظاهر می‌گردد و

در این حالت، وظیفه والدین و مربیان جهت دادن به این نیازهاست و جهت دادن با اطاعت سازگار نیست، بلکه تربیت کودک، که از روز تولد شروع می‌شود، برنامه‌ریزی صحیح را می‌طلبد. در برنامه‌ریزی، جهت دادن وجود دارد، نه اطاعت و نباید کودک را رها و آزاد سازیم، به نحوی که هر چه می‌خواهد انجام دهد و هر چه می‌گوید و می‌طلبد، والدین اطاعت کنند.

۴- بهترین راه‌های تشویق و ترغیب کودکان به نماز چیست؟

تعلیم فرایض دینی و تمرین‌های عبادی پیش از رسیدن به سن بلوغ مهم است و در احادیث اهل بیت عترت علیهم‌السلام توصیه شده‌است، اما با شیوه صحیح. بنابراین، لازم است به نکات ذیل توجه شود:

۱- الگو بودن والدین در تقیّد به نماز و حاکمیت فضای نماز و بزرگداشت

نماز در خانواده؛

۲- بردن کودکان به مسجد تا صحنه‌های نماز را ببینند، به شرطی که به آن‌ها سخت نگیریم و اگر پس از اتمام نماز، آمادگی نشستن برای برنامه‌های بعدی مسجد را نداشتند، فوراً بدون اعتراض آن‌ها را به خانه ببریم.

۳- از وارد کردن فشار و زیاد دستور دادن و ایرادگیری در انجام نماز مثل توقعی که از خودمان هست، پرهیزیم و اگر گاهی هم فراموش می‌کنند نماز بخوانند، مورد خشونت قرار نگیرند (زیرا هنوز مکلف نشده‌اند). در این صورت، باید با تذکرات ملایم و لطیف با آن‌ها برخورد کرد.

۴- معاشرت با خانواده‌های مقیّد به نماز و بچه‌های نمازخوان و ترک معاشرت با خانواده‌هایی که با نماز سر و کاری ندارند و یا با بی‌اعتنایی با آن برخورد می‌کنند؛

۵- خرید کتاب‌های تصویری و داستانی که در ترغیب به نماز و ارزش و فایده نماز

نوشته شده است؛

۶- گفتن داستان‌های شیرین و متناسب با سطح فهم کودک در مورد اثرات نماز، به شرطی که پیام نماز آن‌ها شفاف و زنده باشد، آن هم در ساعاتی که کودک آمادگی دارد؛

۷- تشویق لفظی و جایزه‌ای، وقتی در حال نماز است و شخصیت دادن او به اعتبار این که اهل نماز است. اما در این زمینه نباید افراط شود.

۵- بهترین راه‌های تشویق و ترغیب دانش‌آموزان خردسال به درس خواندن چیست؟

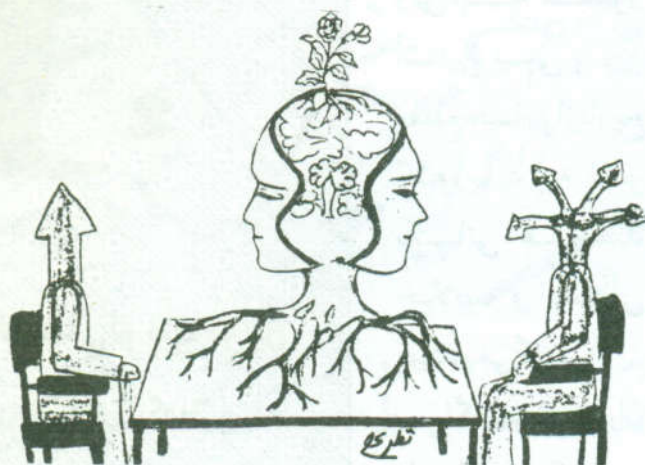
اولاً، ترغیب خردسالان به درس خواندن - در درجه اول - وظیفه آموزشگاه و معلمان عزیز است؛ زیرا صحنه مدرسه صحنه درس است و ترغیب معلم نقش بارزی در این زمینه ایفا می‌کند و وظیفه مهم معلم علاوه بر تدریس، ترغیب هم هست. ثانیاً، حجم درس به اندازه توان جسمی، سنی،

روحي و فكري کودک باشد تا اثرات ترغیب را خنثی نکند.

ثالثاً، در منزل، خارج از توان کودک به او فشار وارد نگردد و کودک با حساسیت افراطی نسبت به درس، کودک در مانگنه قرار نگیرد.

رابعاً، در خانواده، عملاً و لفظاً از علم و اهل علم تجلیل شود و تکیه بحث‌ها بر مقام

بررسی کنید که آیا کم‌خونی و ضعف جسمی ندارد، آیا ضعف بینایی ندارد؟ ضعف شنوایی ندارد؟ از لحاظ هوشی زیر خط معمولی نیست؟ آیا غده تیروئید او متعادل کار می‌کند؟ آیا در روز اول ورود به مدرسه، با مشکلی و یا مدیر و معلم تندخو و خشن برخورد نکرده که از محیط مدرسه بیزار شده باشد؟ باید این‌ها

نظر ۵

و ارزش علم باشد، نه پول و مانند آن.

خامساً، هرگاه آثار رغبت را مشاهده نمودید، برای تداوم آن، او را تشویق کنید و جایزه بدهید، به شرطی که در این کار افراط نشود.

سادساً، اگر بی‌میلی نسبت به درس در کودکان می‌بینید، علاوه بر رعایت نکات مزبور،

بررسی شود و درمان گردد؛ زیرا در بسیاری از کودکان عدم رغبت به درس ناشی از عوامل خارجی است، نه بی‌علاقه بودن کودک و همین عوامل کودک را نسبت به درس بی‌علاقه و شاید متنفر می‌سازد و تا این عوامل برطرف نگردد، تأثیری حاصل نخواهد شد.